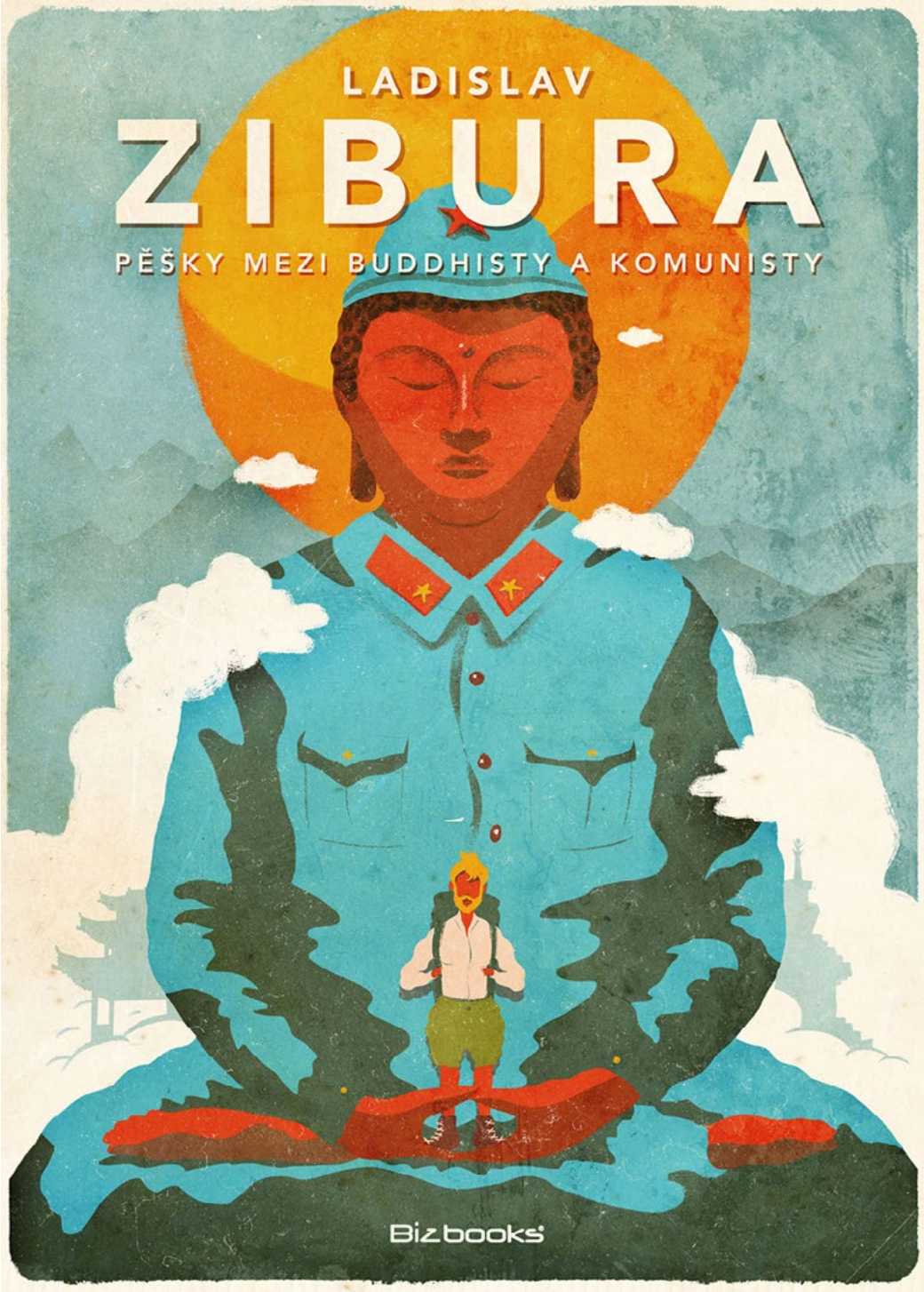
LADISLAV

ZIBURA

PĚŠKY MEZI BUDDHISTY A KOMUNISTY

Bizbooks

Pěšky mezi buddhisty a komunisty

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Ladislav Zibura
Pěšky mezi buddhisty a komunisty – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

LADISLAV ZIBURA

PĚŠKY MEZI BUDDHISTY A KOMUNISTY

BizBooks
Brno 2016

„Kdo čte příliš mnoho knih, ten si škodí.“

Mao Ce-tung, 1964

OBSAH

NEPÁL

Přilétám do nového světa
Nechávám si naplánovat trasu
Člověk vítězí nad strojem
Daleko od mámy otevírá se mi svět neznámý
Objevuji půvab víry v bohy i člověka
Vzdělávám se v geografii a nepálštině
Zjišťuji, že kopce jsou vysoké a chodí se v nich špatně
Jsem příliš tlustý
Setkávám se s buddhistickým mnichem
Získávám kamaráda na cestu
Spřádám plány na útěk do hor
Když padají domy, lidé a iluze
Potkávám lidi rázné i svérázné
Ten hňup Ladislav se zase ztratil
Narážím na turisty, ach běda
Vzhůru do hor
Poprvé vidím osmitisícovku
O zemětřeseních a milých lidech
O krutostech kapitalismu a lidí z postsovětských zemí
O výškové bezmoci
Hotely a jejich majitelé
Ladislav v nesnázích
Hory a jejich lidé
Čeká nás výstup
Zachraňujeme sebe i ostatní
Poznávám moudrost starých šerpů
Sedm čajů v Tibetu

O skrytém půvabu samoty
Vracím se do turisty zapomenutého světa
Zase bordel
Pociťuji dotyk vraha a vlasti
Pronikám do tajů místního vzdělávání a nasávání
Po dlouhé době sám, nad světem rozjímám
Dejte mi pevný bod ve vesmíru a já si tam objednám čaj
Bílkoviny a já
Splaší se mi kladiva a poznávám filozofa
Činím zásadní rozhodnutí
Jen tak se ztratit
Zjišťuji, že člověk na silnici nepatří
Mám radost
Přicházím do ráje
Žiji mezi mnichy a stávám se vyvoleným
Je čas říct sbohem
Získávám vízum a zakládám stranu
Sestavuji opravdový plán trasy
Soudruzi, už letím!
Přilétám do Chengdu

ČÍNA

Poznávám život pand
Opouštím velkoměsto
Soudruzi, už jdu!
Poprvé nahlížím pod pokličku rodinné kuchyně
Překonávám tunel, pálenka překonává mě
Pronikám do čínských srdcí a policejních záznamů
Zjišťuji, že v Číně nic není nemožné
Poznávám svéráz čínského jídla
Setkávám se s blbcem

Poznávám děsivou sílu živlů
Čína se mě snaží zničit, leč neúspěšně
Zibura v říši hudby
Konverzuji bez bariér
Poznávám tenkou hranici mezi klidem a dramatem
Podléhám kouzlu romantiky
Objevuji půvab minimalismu
Pronikám do tajů čínské zdvořilosti
Sebelítostné nokturno
Jsem lstivý jako liška a špinavý jako prase
Poutnické bagately
Poznávám moudrost dávných věků
Probouzí se ve mně láska ke zvířatům
Odhaluji velkou konspiraci
Objevuji památky staré i nové
Houpu nohama dvacet metrů nad zemí
Objevuji vztah mezi dlouhověkostí a konzumací těstovin
Zažívám první dějový zvrat
Mladý, naivní a opilý nadějí
Dlouhá cesta nezná vyvolených
Hledám cestu
Cítím odloučení od tradic své země
Říkám nudě ne
Znovu poznávám svéráz čínské zdvořilosti
Faux pas? Pas du tout!
Poznávám úskalí čínských kolektivních sportů
Utápím se v blátě
Přicházím do Xi'anu
Země středu se mění v zemi vycházejícího slunce
Slunce vyšlo i dnes

Epilog
Slovo o autorovi

PŘILÉTÁM DO NOVÉHO SVĚTA

„Pane, letíte do Káthmándú?“ pronesl neznámý Nepálec směrem k bezvládnému tělu jediného bělocha v odletové hale a opatrně do něj šťouchl. Za velkého zájmu ostatních jsem se zvedl z podlahy a spolu se svými věcmi se pokusil posbírat také zbytky důstojnosti. Nepál leží ještě tři tisíce kilometrů daleko a už jsem pro ostatní kuriozitou. Není divu. Letiště Dubai World Central je totiž světové jen svým názvem – denně z něj odlétá sotva dvacet letadel. Jen málokterý člověk z ekonomicky vyspělé země je ochotný podniknout strastiplnou cestu na okraj Dubaje a přečkat noc v liduprázdné hale, jen aby ušetřil 550 korun za letenku z dražšího a skutečně mezinárodního letiště Dubai International. Jako bychom už dávno zapomněli, že sleva může být životní styl a zboží nám může přinášet radost i tím, že si ho nekoupíme. Věřím ale, že mi právě Nepál v tomto ohledu přinese návrat ke kořenům spořivosti. Vždyť i vlajku má jako jediná země světa navrženou tak, aby se z běžného obdélníku daly ušít hned dvě. I v prostředí chudých Nepálců vracejících se domů po dlouhých měsících tvrdé práce jsem však vyčníval svou prostotou. Zatímco ostatní byli slavnostně oblečeni a vláčeli tašky plné čokolád a hraček, já na sobě měl jen obnošené kraťasy, vytahané tričko a plátěnou tašku. I tak jsem ale čistý, s oholenou tváří a dosud znatelnou vůní parfému Hugo Boss No. 1 zažíval komfort, který pro mě už brzy bude jen mlhavou vzpomínkou na starý život.

Sotva jsme přistáli, dýchla na mě skutečná exotika, a to nejen díky tomu, že v letadle nikdo netleskal. Nepál patří mezi třicet nejchudších zemí světa a na cihlové letištní budově je to dobře vidět. „Aaa, Československo. Hodně lidí tam tady,“ řekl mi lámanou angličtinou policista, který mě výměnou za stodolarovou bankovku obdařil vízem. Vízum mě opravňuje strávit v Nepálu tři měsíce, což je zhruba doba, za kterou bych si prací v této zemi mohl

vydělat na letenku zpět do Evropy. Nic podobného ale neplánuji, přestože by země se čtyřicetiprocentní negramotností byla zajímavým trhem pro distribuci mé předchozí audioknihy. Chci se bezcílně toulat a utrácet peníze v potu tváře vydělané na starém kontinentu. Nic jiného se ode mě ostatně neočekává. Nepálci prý mají turisty upřímně rádi. Líbí se jim jejich bílá pleť nedotčená horským sluncem, modré oči, blonďaté vlasy a v neposlední řadě také zelené dolary, které na rozdíl od nepálské rupie nepodléhají osmiprocentní inflaci.

Své zavazadlo jsem na pásu našel velmi snadno. Na rozdíl od ostatních cestujících totiž do Nepálu nepřilétám s přeplněnou igelitovou taškou omotanou lepicí páskou. Krosnu vlastně nemám nacpanou ani trochu. Do devadesátilitrových útrob tohoto monstra by se vešlo ještě vybavení pro výstup na osmitisícovku, kompletní série oxfordských slovníků nebo menší sele. Batoh jsem si před lety koupil na základě pozitivních recenzí v diskuzi internetového obchodu. „Na tomhle batohu byste mohli sjíždět vodu," napsal o něm spokojený zákazník. Dodnes mi není jasné, zda tím narážel na kvalitu použitého materiálu, nebo na rozměry blížící se raftu. Každopádně jsem si na něj časem zvykl a snad si ho i oblíbil. Když turisté cpou své péřové spacáky do kompresního pouzdra, jen se jim směju. Mně se spacák do batohu vejde bez obalu i s postelí. Toaletní papír bych mohl nakupovat v celých baleních, a když jsou ve slevě chipsy, jen dietolog mi může zabránit v pořízení celého kartonu. Krosnu jsem si s jistou dávkou obřadnosti hodil na záda a z fraječiny zapnul hrudní pás. Bederní pás se mi dopnout nepodařilo, neb má postava od poslední cesty prošla jistými nepříjemnými změnami, o kterých už nebudeme mluvit.

Navigační cedule v nesrozumitelném písmu mi namísto informací přinesly jen strach o vlastní budoucnost. Jeho existence pro mě totiž dosud zůstávala tajemstvím a já marně doufal v latinku. Nyní

hrozí, že nevědomky vkročím na lavinové pole nebo třeba placené toalety. Nezbylo než vyrazit k turistickým informacím. Po cestě se kolem mě sbíhali dotěrní taxikáři, které jsem s výrazem světem protřelého člověka odmítal zakroucením ruky. „Dobrý den, odkud jede autobus do centra města?“ zeptal jsem se zdvořile mladého muže u přepážky infocentra. Namísto prostého udání směru mi muž barvitě vylíčil všechny obtíže cesty autobusem a navrhl, ať si raději vezmu taxík. „Nejste náhodou taxikář?“ zeptal jsem se napůl žertem. Pracovník infocentra se nezasmál, protože mi zrovna začal nabízet pokoj ve svém hotelu. Odmítl jsem. „Tak kde budeš bydlet?“ zeptal se naléhavě. „Alobar1000,“ střelil jsem jméno nejlevnějšího hotelu v centru. Noc stojí sotva osmdesát korun a mnoho lidí ho chválilo pro přátelskou atmosféru. „Máš rád trávu?“ vyptával se muž. „Ne,“ odsekl jsem s rázností, na kterou by má matka byla pyšná. „Tak to se ti tam nebude líbit,“ konstatoval lakonicky. Svou profesní čest nakonec zachránil, když mi popsal alespoň cestu do centra. Za dvě hodiny ji prý zvládnu ujít pěšky. Vyrazil jsem na cestu prvním květnovým dnem, který byl v Nepálu o poznání teplejší než u nás.

NEPÁLSKÉ PÍSMO

Písmo používané v Nepálu nemá s latinkou nic společného. Kromě nepálštiny ho používal také jeden z nejstarších jazyků – sanskrt. Samo o sobě je téměř tak složité jako jeho popis na Wikipedii: „Nepálština používá písmo dévanágarí, v němž každá souhláska obsahuje implicitní samohlásku a případné jiné samohlásky se vyznačují diakritickými znaménky nad, pod, před nebo za souhláskou. Kromě toho existují i samostatné znaky pro samohlásky, které stojí na začátku slabiky.“

NECHÁVÁM SI NAPLÁNOVAT TRASU

Objevilo se přede mnou první pouliční bistro a já zatoužil otestovat sílu dolarů, které mě hřejí v kapse. Čaj dražší než patnáct korun by totiž mohl zásadně ohrozit úspěch celé mise. Vše dopadlo dobře a za jediný dolar jsem dostal šálek čaje i se zákuskem. Pro zachování naučné hodnoty cestopisu ale musím uvést na pravou míru pojem bistro. V tomto případě hovořím o skupině otlučených plastových stolků s polámanými židlemi a malé špinavé kuchyni. Člověk si u stolečků na ulici může vypít zakoupený nápoj, případně k němu zakousnout třeba omeletu. To ale jen v případě, že některá z kolem pobíhajících slepic snese vejce. Protože majitel bistra mluvil slušně anglicky, dali jsme se do řeči. Postarší muž mi nejprve popsal cestu do centra a ochotně nakreslil také její plánek. Jako podklad mu posloužil pytlík na zvracení, který jsem prozíravě uzmul v letadle. Pak jsem mu popsal svou situaci a požádal ho o radu, kam vyrazit. Zadání bylo prosté: „Nic tu neznám a nemám nic naplánované. Chci vyrazit pěšky z Káthmándú a jít daleko, mimo turistické oblasti." Společně jsme zasedli nad mapou Nepálu a muž mě zasvěcoval do geografie své země. Po deset let prý pracoval jako turistický průvodce, takže měl dobrý přehled. Vlastně až příliš dobrý. Kroužil prstem po mapě a postupně vyřazoval všechny oblasti kolem Káthmándú. „Moc aut. Žádné hory. Řeka, jinak nic. Turistická oblast. Dálnice, velký auta a smog." Nakonec navrhl, ať vyrazím směrem na severozápad. Přislíbil mi nízké kopce postupně přecházející v hory, vesnickou atmosféru nepoznamenanou turisty, rýžová pole, opice, buvoly a srdečné lidi nabízející mi k přespání vlastní lože. Pokud nebudu jíst jablka ze stromu poznání, během dvou týdnů bych měl rajskou zahradou dojít až na úpatí Annapurny. Výborně! O trase je rozhodnuto a já mám o starost méně.

Sbalil jsem mapu, poděkoval a chystal se pokračovat ve svém pěším tažení do centra. „Mimochodem, jedu do centra. Nechceš tam hodit na skútru?“ zeptal se mě žlutý anděl (nejedná se o narážku na rasu, nýbrž asistenční službu). „Jasně,“ přitakal jsem nadšeně. Při nasedání na skútr mě však předběhla jeho dcera. „Nevadí, vezmu to pěšky,“ řekl jsem smířlivě. „Co blbneš?“ odvětil nechápavě muž a ukázal na zbývajících patnáct centimetrů sedačky. Na silnici jsem jeho překvapení pochopil. Tři lidé a jedna krosna v porovnání s posádkami ostatních strojů představovali jen slabý průměr. Sotva čtvrthodinu dlouhá cesta po rušné silnici mě definitivně přesvědčila o tom, že pěší chůze je pro poznávání Nepálu skutečně tou nejlepší volbou. Kličkování na přeplněné silnici mezi rikšami, skútry a autobusy, při kterém blinkry nahradil klakson, by za normálních okolností bylo jen nepříjemné. V kombinaci s jízdou vlevo, která je pro Středoevropana dokonale nepřirozená, se ale jedná o děsivý zážitek. Má levá mozková hemisféra trvala na tom, že se něco děje naprosto špatně. Starý pán předvádějící se před turistou jí orientaci v nových pravidlech příliš neusnadňoval, protože jízdu vlevo pravidelně střídal s jízdou v protisměru. Funkce mé pravé mozkové hemisféry naopak nebyla ochromena ani trochu a zvesela konstruovala scénáře hrozivých srážek. Podrobnější popis dění na silnici bohužel nemohu poskytnout, neboť jsem měl notnou část cesty zavřené oči.

Vozidla postupně vystřídaly davy lidí a my se ocitli v srdci věhlasné turistické čtvrti Thamel. „Najdi si hotel a pak mi zavolej. Zajdeme na večeři a ukážu ti město,“ řekl řidič a vtiskl do mé dosud rozechvělé ruky svou vizitku. Dcera se na něj dlouze podívala a významně zdvihla obočí. „Ale do deseti musím být doma, mám rodinu,“ dodal a jeho pracně budovaná aura bezohledného motorkáře se rozplynula jako smog nad městem, kdyby všichni chodili pěšky. Má první adoptivní rodina pak zmizela v prachu cesty. V tomto případě se nejedná o metaforu. Množství pevných částic ve vzduchu je tak

velké, že řada místních obyvatel nosí roušky. I kdyby mi náhodou Nepál nepřirostl k srdci, až do smrti bude mít místo v mých plicích. Mnohem větší uspokojení než emise mi přinesly emoce. Káthmándú si totiž v šedesátých letech zamilovali hippies, jejichž atmosféra zůstává zachována dodnes. Thamel je plný veselých lidí z celého světa, kteří si nedělají nic ani z toho, že se jim na oblečení vylilo Savo. Díky odkazu jejich předchůdců, nízké cenové hladině a mimořádně kvalitnímu hašiši je pro ně Nepál zemí zaslíbenou. V Thamelu se novodobí hippíci střetávají také s baťůžkáři a horolezci, pro které návštěva Nepálu představuje splněný sen. Každý, kdo se zde ocitne, má dobrý důvod se usmívat. Samotní Nepálci žádný důvod nepotřebují a usmívají se jen tak z principu. Se všeobecně radostnou atmosférou ostře kontrastují hlasitě troubící skútry, prach, zápach špatně fungující kanalizace, stovky odhalených kabelů, jimiž jsou ověšeny oprýskané domy, a hromady odpadků nakupené vedle stánků pouličních prodejců. Ulice západních zemí připomíná jen vizuální smog všudypřítomných cedulí a vývěsních štítů, které září všemi barvami. Sotva se na ně ale člověk zadívá, lámaná angličtina mu připomene, že strýček Sam je daleko. Zvláštní kontrast Káthmándú dokonale vystihl jeden z místních dělníků. S utrápeným výrazem ohýbal záda pod košem plným cihel, který nejistým krokem člověka v žabkách nesl na staveniště. Sotva ale koš shodil ze zad, zeširoka se usmál a utřel si zpocenou tvář do svého trička s nápisem „I love Nepal".

První směnárna mi připomněla, že je načase obstarat si místní měnu. S úsměvem jsem ji minul. Před lety se mi totiž dostal do ruky článek o tom, jak získat valuty co nejvýhodněji. Závěr byl jednoduchý – vybírat z bankomatu. Od té doby se směnárnám vyhýbám a hledám jedině bankomaty. Kromě úspory pár desetikorun mě vždy potěší překvapení ze skutečnosti, že to opravdu funguje. Překvapen jsem byl i tentokrát. Ono to totiž nefungovalo. Když třetí bankomat prohlásil, že je má karta neplatná, nakopl jsem ho a šel si sednout do

kavárny. Pozitivní na celé záležitosti bylo jen to, že mi problém s platební kartou pomohl vyřešit problém s nefunkčním roamingem. Ten mi totiž rázem připadal jako úplná banalita. Objednal jsem si čaj, připojil se na wifi a přes Skype kontaktoval banku. „Podle našeho systému žádný výběr neproběhl," informoval mě bankéř. Ujistil jsem ho, že v tomto ohledu mezi námi panuje shoda, neboť mi stroj skutečně žádné peníze nevydal. Následovalo pár otázek týkajících se správného PIN a zasunutí karty, které měly ověřit mé mentální dovednosti. „Zkoušejte to dál," apeloval na mě bankéř na konci rozhovoru. Díky, kouči! Pro posílení sebelítosti jsem si přepočítal peníze. Dvě stodolarovky, čtyři desítky, dvě dvacetidolarovky a šest dolarovek. Pokud se ke mně zítra bankomat nezachová vstřícněji, budu žít z šesti dolarů na den. V Evropě by to byla tragédie. V Nepálu život vyšší střední třídy.

O svých problémech s bankomatem jsem ten den mluvil ještě několikrát. Můj příběh si vyslechl barman, který nedostal spropitné. Postěžoval jsem si také pouličnímu hudebníkovi, jehož klobouk zůstal prázdný. Při nákupu spacáku mi obchodník marně líčil, že má málo zákazníků a mnoho dětí. Já měl svou nefunkční MasterCard. Skutečným trumfem se pak platební karta stala večer, při smlouvání o cenu hotelového pokoje. Z nabízených patnácti dolarů jsem ji srazil na čtvrtinu. Za tento výkon se mi později dostalo uznání i od skupiny izraelských studentů, kteří ve světě spořivých lidí představují opravdovou autoritu.

14 ČLOVĚK VÍTĚZÍ NAD STROJEM

Probudil jsem se do krásného rána, které snad kdesi nad šedavou přikrývkou smogu bylo i slunečné. Z trička jsem setřepal peří vypadávající ze spacáku značky The North Fake, protřel si oči a znovu

se zasmál tomu, co se přihodilo v noci. Ve tři ráno totiž vyšlo najevo, že ve vedlejším pokoji bydlí Rus. Jeho národnost jsem odhalil podle nadávek, které křičel, zatímco kopal do dveří zamčeného hotelu. Když se mu po deseti minutách konečně podařilo probojovat do svého pokoje, okamžitě zamířil na toaletu. Poslouchat opilcovu zpověď míse mi nepřinášelo žádné zvláštní potěšení, už brzy ale měl promluvit hlas spravedlnosti. Ozval se totiž zvuk puštěného kohoutku, ze kterého muž hltavě pil. Sytě oranžová voda z kohoutku je natolik zhoubná, že ji nepijí ani místní. Na stejné toaletě tak výtržník patrně stráví několik příštích dní, během kterých bude moci přemítat o hodnotě střídmosti a ohleduplnosti. Viník byl potrestán, aniž by se kdokoli z probuzených musel zvedat z postele. Takhle si představuji spravedlnost. Boží mlýny tentokrát mlely opravdu rychle. Ostatně je tu neuvádí do pohybu jen jediný, nýbrž třiatřicet hinduistických bohů.

Sbalil jsem si věci a vyrazil do rušných ulic velkoměsta, abych mohl přiložit prst na tep doby a klávesnici bankomatu. Má výprava byla úspěšná. Bankomat mi vydal peníze! Původně jsem napínavý boj člověka s několika stroji chtěl popsat podrobněji, ovšem pouhý výkřik vítězství považuji za výstižnější. Připadám si tak jako posel Feidippidés, který právě z bojiště u Marathonu přiběhl do Athén. Namísto toho, aby Athéňany napínal podrobným líčením bitvy, rovnou vybalil výsledek. Vzhledem k tomu, že po slovech „zvítězili jsme“ zakladatel maratonu zemřel, se jednalo o moudré rozhodnutí. Kdyby se Athéňané během posledních Feidippidových chvil dozvěděli jen to, že „nad bojištěm kroužili supi“ nebo „ve vzduchu byl cítit strach nepřátel“, asi by je to rozladilo. Sotva mi bankomat peníze vydal, balíček jsem políbil a většinu bankovek rychle schoval do pouzdra na brýle. Tam by je totiž nehledal nikdo. Dlužno říci, že včetně mě. Když jsem později několikrát hledal brýle, vždy mě nález třiceti tisíc rupií trochu překvapil.

Se štosem místních bankovek v ruce jsem se konečně mohl vydat na nákup. Ještě v Česku mě totiž zastihla informace o tom, že se v Nepálu dá veškeré vybavení pořídit za zlomek evropské ceny. Kurz české koruny k nepálské rupii je 1 : 4, nominální ceny se prý přitom příliš neliší. „Přiletím tam jenom v trenýrkách a nakoupím vše na místě," plánoval jsem vážně ještě týden před odletem. Ve slabé chvíli jsem ale začal dělat kompromisy. Začalo to mou matkou, která mě přinutila odpřisáhnout, že poletím oblečený. Pak jsem si přibalil hnědý svetr. Před osmi lety se mi ho podařilo za třicet korun koupit v aukci zapomenutých věcí ze šatny jednoho klubu. Následně se do příprav vložil otec. „Ladislave, koupil jsem ti kvalitní nůž. Až budeš plakat někde v příkopě, můžeš si s ním vyřezávat," řekl mi. K nákupu filtru na vodu jsem se rozhodl sám, neboť asijský padělek, „který sice teče po stranách, ale jinak funguje dobře", nepovažuji za dobrou formu úspory. Přípravy se nakonec zvrhly natolik, že jsem odletěl s deseti kilogramy. Nyní už mi tak chybí jen pár drobností.

Četné outdoorové obchůdky přetékají zbožím všech světových značek. Nabídka je o to pestřejší, že se názvy těchto značek často vyskytují hned v několika variantách. Některé obchody nabízejí také použité vybavení – to prý bývá kvalitnější, protože ho tu nezanechaly kamiony s padělaným zbožím, nýbrž horolezecké výpravy. Předpověď počasí ale slibuje třicet dva stupňů a Trockého zabíjet neplánuji, proto by mi mačky ani cepín nebyly k užitku. Navíc mi připadá poněkud podezřelé, že horolezci v Nepálu zanechávají i své boty a spodní prádlo. Domýšlivý člověk by mohl spekulovat o tom, zda se vybavení vzdali dobrovolně, případně jestli se z hor vůbec vrátili. Zůstal jsem tak odkázán na obchody s vybavením, které přede mnou nikdo nenosil. Během pár hodin bloudění v uličkách se mi podařilo nakoupit vše potřebné od ponožek až po peněženku. O kvalitě materiálů nemám ani ponětí, ale sloni na peněžence jsou ohromně roztomilí.

Poslední, co mi do výbavy chybělo, byly žabky. Nic neváží a večer příjemně uleví nohám. V obchodech je sice občas měli, narazil jsem však na prozaický problém – kupují je jen Nepálci, kteří mají nožky jako středověké princezny (malé a chlupaté). Problém se mi podařilo vyřešit až v zapadlém krámku, do kterého mě vlákala znělka seriálu Hra o trůny. Prodavač sledoval teprve druhou sérii, což je ale vzhledem k rychlosti zdejšího internetového připojení pochopitelné. Myslím, že stahovat začal hned po odvysílání. Globalizační zážitek nás sblížil natolik, že jsem se nakonec nechal přemluvit ke koupi sandálů. „S těmi můžeš i do hor, fakt," přesvědčoval mě prodavač. Z požadovaných 2 500 rupií mi přitom slevil jen pětistovku s argumentem, že „za boty do hor je to vynikající cena". Marně jsem vyhrožoval prozrazením budoucího vývoje seriálu, muž zůstal neústupný. Byl mi ale natolik sympatický, že jsem se rozhodl si předražené sandály koupit. Váha mé krosny se povážlivě zvýšila a byl nejvyšší čas nákupní mánii ukončit.

DALEKO OD MÁMY OTEVÍRÁ SE MI SVĚT NEZNÁMÝ

Prorážel jsem si cestu po chodníku na okraji rušné silnice a centrum Káthmándú brzy zmizelo za mými zády, aniž bych navštívil jedinou ze zdejších památek. Jako velkou ztrátu to ale nevnímám. Vždy mě totiž fascinovali především lidé a jejich život. Zajímá mě, co je pro ně důležité, co mají rádi a jaké jsou jejich sny. Jistě, i památky a krajina mají své příběhy. Na rozdíl od lidí mi je ale neumějí vyprávět nad šálkem čaje. Svou cestu bych mohl naplánovat tak, abych v každé zemi navštívil ta skutečně nejkrásnější místa. Přišel bych tím ale o realitu všedního dne. Většina lidí totiž nemá krásný výhled do údolí ani se nechodí modlit do chrámu s tisíciletou tradicí. Skutečnost bývá

mnohem syrovější a méně fotogenická. A přesně tak chci Nepál poznat, což s sebou přináší jednu velkou výhodu. Nemusím čekat, až mě autobus převeze k další památce UNESCO – když stojím u hromady odpadků uprostřed vesnice a kolem mě pobíhají zvědavé děti, jsem u cíle. To je ostatně jediný způsob, jak dlouhé týdny chůze přežít. Kdybych se celou dobu jen těšil na několik památek, byla by cesta hrozně zdlouhavá.

Na první svérázný výjev z běžného života jsem nemusel čekat dlouho. Objevil se přede mnou starý vrásčitý pán, který lidem na ulici nabízel, že se u něho za pět rupií mohou zvážit. V životě už asi nenarazím na levnější službu (pět rupií je něco málo přes korunu), vážení jsem si proto dopřál hned dvě. I s batohem mě po chodníku kráčí metrák, skutečně hrozivá je ale především váha bez batohu. Vyrazit z Evropy o pár měsíců později, už bych o zavazování tkaniček musel prosit kolemjdoucí. Pán mě zaujal svým neobyčejným koníčkem – každého turisty se ptá na jméno hlavního města a prezidenta jeho země. Jak poetické! Požadované informace jsem básníkovi všedního dne napsal do jeho notýsku a ochotně mu pomohl s výslovností. „Czech“ a „Praha“ mu šlo dobře, problém měl jen se jménem prezidenta. V určitých situacích však umím být vytrvalý, a tak jsme společně jazykolam překonali. „Jarda Jágr,“ volal na mě šťastně muž, když jsem odcházel. Nový prezident udělal radost nám oběma.

Představa procházky po okraji Káthmándú může znít romanticky, realita je ale opačná. Nad silnicí se vznášejí oblaka výparů (netroufám si posoudit, zda pocházejí z nafty, benzinu, nebo fritovacího oleje) smísených s všudypřítomným prachem. Auta a skútry si probíjejí cestu hustým provozem za pomoci hlasitých klaksonů, které slouží jako varovný signál při předjíždění. Kdo opravdu pospíchá, ten troubení používá namísto majáku a ostatní mu ochotně uhýbají. Řidiči po celou dobu zůstávají nepochopitelně klidní. Když

jim cestu neočekávaně zkříží cyklista nebo skútr, jen poklidně stočí volant. Často se přitom míjejí ve vzdálenostech, při kterých už by Evropan nespoléhal na svůj odhad, nýbrž jen na airbagy. Přecházení podobné silnice připomíná ruskou ruletu. Vždy jsem raději čekal u obrubníku tak dlouho, dokud nepřišel někdo z místních. Společně jsme se pak prodírali dopravní džunglí a já přemáhal touhu chytit svého průvodce za ruku.

Pomalu přicházela tma, která pro osamělého turistu ve městě s pravidelnými výpadky elektřiny nevěstí nic dobrého. Nezbylo mi než se ubytovat v nejbližším místě s postelí. To v mém pojetí neznamená jen hotel – v ohrožení je také gauč každého, kdo se na mě zdálky usměje. „Hospital, hospital," odpovídal zarputile mladý motorkář na mou otázku, kde se dá přespat. Představa noci strávené ve společnosti lidí trpících respiračními chorobami ve mně nevyvolávala žádné nadšení. Nakonec jsem se ale rozhodl k nemocnici vyrazit v naději, že někde poblíž mají také pokoje pro příbuzné trpících a já se s chorobami setkám jen zprostředkovaně. O pár minut později už jsem stoupal po schodech domu, který by snad mohl být hotelem. Nepřivedlo mě k němu nic jiného než intuice člověka v nesnázích. Žádné anglické nápisy totiž na oprýskaných vývěsních štítech mimo centrum města nejsou. Dělá mi to radost. Kde je angličtina, tam je i proradný turista, odvěký škůdce autentických zážitků.

„Five hundred fifty, sir," informoval mě recepční o ceně pokoje, zatímco jsem se snažil potlačit dávicí reflex vyvolaný pachem potu a zkaženého masa. Částku jsem bezmyšlenkovitě odkýval, protože mě zaujal čilý švábík, který zrovna přeběhl přes pokoj. Když si muž opisoval údaje z mého pasu, poznamenal, že se kdysi hlásil na pražskou Vysokou školu ekonomickou. Nepřijali ho. Myslím, že své štěstí měl raději zkusit v soutěži Faktor strachu. Tam by zvítězil na plné čáře. Sundal jsem z postele zapáchající matraci, lehl si na dřevěnou konstrukci a rozhlížel se po místnosti. Na zdi se střídala

POČÍTAČ

Odhoďte své iluze o poutníkovi středověkého střihu, mám s sebou počítač. Vydávám se totiž do světa, o kterém nevím prakticky nic. Vybavit se na tuto cestu možností alespoň občasného přístupu k nevypálené Alexandrijské knihovně mi tak připadá jako dobrý nápad. Internet mi dává větší pocit bezpečí než pepřový sprej a nůž. Myslím, že kromě antibiotik neexistuje věc, která by v posledních deseti letech zachránila víc cestovatelů, než právě internet.

tapeta plísně s fleky neidentifikovatelného organického materiálu. Z vedlejšího pokoje bez dveří ke mně doléhal dávivý kašel staré paní, o kterou pečoval její syn. Zašel jsem mu nabídnout antibiotika, ale neuměl ani slovo anglicky. Při pohledu na společnou koupelnu jsem se rozhodl raději nemýt, abych zůstal čistý. Oproti včerejší idylické atmosféře Thamelu celé to místo působilo poněkud děsivě. Pro podobné situace s sebou ale mám disk plný hudby. Pustil jsem nahlas Bachovy Braniborské koncerty a začal si vytvářet vlastní verzi reality. Neexistuje jednodušší způsob, jak změnit špinavý pokoj v důstojné šlechtické sídlo, než právě klasickou hudbou.

OBJEVUJI PŮVAB VÍRY V BOHY I ČLOVĚKA

O zemích, kam vyrážím, si předem nezjišťuji prakticky nic. Přiznávám, že to má i své nevýhody. Člověk se například může vydat poznávat buddhistickou kulturu do země, kde 80 % populace tvoří hinduisté. Dobrá práce, Ladislave!

Na cestu jsem vyrazil opravdu brzy. Nezasloužila se o to má láska k pěší chůzi, nýbrž motoristé. Sonátu pro sólový klakson totiž už po šesté hodině nahradil koncert pro houkačku kamionu a automobilový orchestr. Provedení nepálské silniční filharmonie bylo natolik velkolepé, že se u něj spát jednoduše nedalo. Stánkaři z brzké ranní hodiny neměli o mnoho větší radost než já. V tichosti vybalovali své zboží a někteří z nich se usmívali tak málo, že jim ani nebyly vidět zuby. Takhle nějak si představuji vrcholný zármutek v Nepálu. Za normálních okolností se totiž všichni celý den smějí nejen zeširoka, ale také nahlas. Jistou míru přehlíživosti dospělých mi plně vynahrazovaly všudypřítomné děti čekající na školní autobusy. Nadšeně za mnou přibíhaly, aby si mohly vyzkoušet obě anglické fráze, které znají ze školy. Starší studenti zkušeně pózovali a trvali na tom, že si je vyfotím. Pak se postrkovali u displeje fotoaparátu, ověřovali, zda na snímku nechybějí, a nechávali na něm zbytky své snídaně. Přes všechno nadšení se přede mnou některé stydlivější děti schovávaly. Lepily se obličeji na stromy a sloupy v domnění, že když nevidí ony mě, nemohu vidět ani já je. Tato neznalost základního pravidla optiky svědčí o tom, že Nepál žije v míru.

V nenápadném bistru u silnice jsem si objednal omeletu a instantní kávu. Jednalo se o podnik rodinný – matka mi smažila omeletu, dcera vařila kávu a otec si přisedl k mému stolu. „Kam chceš jít?“ zeptal se mě a zapálil si cigaretu. Energicky jsem muži vysvětlil, že to vlastně nevím. Představil jsem mu filozofii své cesty a shrnul, co mám na bezcílném putování rád. Pozorně mě přitom sledoval a chápavě pokyvoval hlavou. Dokončil jsem výklad a dal prostor na dotazy. „Kam chceš jít?“ zopakoval svou otázku. Ach jo. Vytáhl jsem mapu a přečetl náhodné město, abych měl klid. „Aaa, Budhanilkantha, tam je hinduistický chrám. Moc krásné,“ ocenil muž mou volbu. A tak jsem se rozhodl, že do Budhanilkanthy opravdu vyrazím. „Můžeš mi ukázat, kde teď jsme?“ zeptal jsem se muže a podsunul mu mapu.

„Jsme tady, v Káthmándú," odvětil a obepsal velkorysý kruh o poloměru dvaceti kilometrů. Jeho vrcholným navigačním kouskem bylo to, že mapu nedržel vzhůru nohama. Pak mávl rukou a vyvedl mě před bistro. „Běž tudy. Je to hodina, možná dvě hodiny cesty. Nebo taky víc. Uvidíš," řekl a ukázal mi směr. Dojedl jsem a vyrazil.

K hinduistickému chrámu jsem přišel po hodině nebo dvou. Nevím, nemám hodinky. Jeho atmosféra spíš než náboženský obřad připomínala sousedskou sešlost. Lidé stáli kolem věčného ohně, házeli do něj okvětní plátky květin a zapalovali vonné tyčinky. Nikdo do transu neupadal, všichni si hodně povídali a smáli se. Mladí lidé si pořizovali selfie tak blízko oltáře, že jim div neohořela ruka. Zdá se, že „jít s mámou do kostela" je v Nepálu mnohem víc trendy než u nás. Jako amatérský psycholog si uvolněnou atmosféru vysvětluji tím, že hinduistické chrámové komplexy jsou z velké části venkovní. Sluneční paprsky a svěží vánek na rozdíl od potemnělých katedrál s těžkým vzduchem nevybízejí k introvertnímu pokání za hříchy celého lidstva. Dominantu chrámu ve městě s dlouhým jménem tvoří třináctimetrová socha boha Višnua, který leží naznak ve velkém bazénu a tváří se velmi spokojeně. Má k tomu dobrý důvod. Jeho družkou je bohyně štěstí Lakšmí, která je kromě nadpozemské krásy obdařena také dvěma páry rukou, což může být při vaření, žehlení či praní ve společné domácnosti velmi praktické. U bazénu se pomalu pohyboval dlouhý zástup věřících, kteří Višnuovi přinesli ovoce. Když k němu přihodili ještě bankovku, požehnal jim mladičký kněz v oranžovém sárí. Spíše než božskou důstojnost jsem v jeho pomalých pohybech četl blazeovaný nezájem. Rozuměl jsem mu. Stát u bazénu a dělat lidem tečky na čelo asi není způsob, jak by desetiletý chlapec chtěl strávit odpoledne. Jedinou jeho škodolibou radostí bylo to, že může čas od času dav pokropit vodou z bazénu.

Odešel jsem z chrámu a asfalt vystřídala prašná cesta, která mě s trochou štěstí přivede do národního parku v kopcích vysoko nad městem. „Hledáš něco?“ zeptala se mě dobrou angličtinou mladá žena s dítětem v šátku. Všimla si totiž toho, že chodím kolem dokola a obracím své kapsy. „Někde mi vypadla peněženka,“ přiznal jsem. „Ale to je moc smutné. Pojď, budeme ji hledat spolu,“ odvětila tím nejlíbeznějším hlasem, jaký kdy pronikl k mému bubínku. „V pohodě. Měl jsem tam méně peněz, než stála ta peněženka. A to ta peněženka stála 50 rupií.“ Možná poprvé v životě se mi podařilo jemně zažertovat před ženou a nic tím nezkazit, proto naše konverzace mohla ještě chvíli pokračovat. „Mohl bych si vás vyfotit?“ zeptal jsem se při loučení. „No jistě. To je dobrý nápad. Třeba ti to zlepší náladu,“ odvětila žena a začala pobízet potomka, aby se také usmíval. Kombinace její laskavosti a půvabu mi nasadila přihlouplý úsměv, který zmizel až v okamžiku, kdy mě u brány národního parku zastavila skupina vojáků. „Zvířata by pořád chtěla utíkat, co?“ zažertoval jsem při pohledu na jejich samopaly. Smál jsem se sám. Když muž dostane funkci, musí být důstojný a vážný. „Koupit lístky,“ řekl jeden z vojáků a samopalem pokynul směrem k plechové boudě. Za vstup do parku jsem zaplatil 600 rupií a musel jsem odpřisáhnout, že v něm nehodlám kempovat. Výběrčí výpalného totiž odmítala uvěřit tomu, že mohu za den urazit patnáct kilometrů, a celý park tak přejít. „Musíš běžet,“ (do)poručila mi. Ze zvědavosti jsem se jí zeptal, k čemu používají vybrané peníze. „Platíme z nich vojáky, kteří park střeží,“ odpověděla. Princip fungování parku je tedy jednoduchý. Oplocený park střeží vojáci, díky nimž se v něm dá vybírat vstupné. Z vybraného vstupného se pak zaplatí vojáci, kteří park střeží. Jediný, kdo se promyšleného systému neúčastní, jsou tisíce vesničanů, kteří v parku bydlí. Ti kolem vojenských kontrol projíždějí zcela nepozorovaně. Všechna ohrožená zvířata se nicméně díky armádě

mohou cítit bezpečně a nic jim nebrání v tom, aby se do parku někdy v budoucnu nastěhovala.

Zbytek dne jsem strávil ztracen v hlubokých lesích národního parku. Slovem ztracen nebudu v dalších kapitolách plýtvat, neboť se jedná o samozřejmou součást cesty. Ztracen bývám prakticky pořád – rozdíl je pouze v tom, zda už to vím, nebo ještě ne. Být ztracen mi kromě řady náhodných setkání přináší také zvláštní poetiku okamžiků, kdy si nevytvářím žádné plány do budoucna. Zejména ve chvílích, kdy vztekle kopu do patníku nebo sprostě nadávám, doslova žiju přítomností. V lesích jsem potkal několik skupin školáků, a co je důležitější, poprvé v životě také opici. Protože mám opice ohromně rád, scénář tohoto setkání jsem napsal už dávno. Nejprve se na sebe budeme dlouze dívat a získávat vzájemnou důvěru. Pak se k sobě přiblížíme, opatrně si podáme ruku a navážeme přátelství. Sebastian (tak opičáka pojmenuji) se mnou bude světem putovat tak dlouho, dokud nezemře na vzteklinu, a já pak na jeho počest založím nadaci. Bohužel se ukázalo, že jsem tentokrát narazil na špatný kus. Makak mě chvíli nenávistně sledoval, pak zaprskal a utekl.

O poznání lépe než makak se ke mně zachovali jiní primáti. V sedm hodin už jsem totiž ležel na rákosové rohoži venkovního přístřešku a čekal na večeři. Čestné slovo, že se tentokrát nejednalo o mou iniciativu. Jednoduše jsem šel po prašné cestě, když na mě začala volat jakási žena. Přišel jsem tedy k ní a žena mi vysvětlila, že hotel je příliš daleko, a tak mi nezbude než přespat u nich doma. Nejednalo se přitom o nabídku, ale prosté konstatování faktu. Staří manželé sami dobře věděli jaké je to, nemít střechu nad hlavou. Zemětřesení v roce 2015 vážně poškodilo jejich dům – ten sice zůstal stát, ale celý se nahnul o metr doprava. Čtyřčlenná rodina i se svou osmdesátiletou babičkou tak teď bydlí v provizorní boudě ze dřeva a plechu. Přesto mě neváhali pohostit. Jediný, kdo z našeho setkání neměl radost, byla jedna z jejich slepic. Vesničané maso jedí

jen výjimečně, proto nepochybuji o tom, že ji zabili právě kvůli mně. Spolu se slepičí polévkou a rýží přišel také čas na lekci nepálštiny. Za asistence sousedů jsem se učil pojmenovávat vše kolem. Osvojil jsem si díky tomu užitečné pojmy jako „příšerně pálivá slepičí polévka", „pufovaná rýžová zrna" či „černý pavouk o velikosti malé myši". Ten mě nepřestal zneklidňovat ani poté, co se ho paní domácí dotkla, aby naznačila, že mi nemůže ublížit. Po deváté hodině vypadla elektřina, což je v Nepálu tradiční rituál oznamující čas spánku. Ve venkovním přístřešku jsem však neosiřel zcela. Nalétávali do něj gigantičtí brouci. Otočil jsem hlavu k rohoži a spokojeně se usmál. Jsem v Nepálu teprve tři dny a už spím u místních.

VZDĚLÁVÁM SE V GEOGRAFII A NEPÁLŠTINĚ

Buď jsem v noci moc chrápal, nebo se v Nepálu nesnídá, každopádně se ráno podával jen čaj. Když jsem vyrážel na cestu, matka zůstala v kuchyni, aniž by mi přišla říct ahoj. Zvláštním způsobem mě to potěšilo. Pohostit mě totiž zjevně považovala za samozřejmost, ne za zahájení procesu adopce. V případě chudých rodin budu ještě mnohokrát muset řešit dilema, zda jim za jejich pohostinnost zaplatit, nebo ne. Vždy jsem ale zastával názor, že je správné neplatit. Hodnotu pomoci druhému člověku peníze jen znevažují. Nocleh nikoho nic nestojí a málokdo na světě je tak chudý, aby se s cizincem nemohl podělit o misku rýže. Navíc si díky tomu alespoň na krátkou chvíli může připadat jako bohatý člověk. Poprvé v životě má víc než Evropan. Jedna povinnost mi ale vzniká – musím laskavost při nejbližší příležitosti opětovat. Nezištná pomoc totiž ve své podstatě vychází z důvěry v jednoduchou myšlenku – pokud vybudujeme svět, ve kterém je vzájemná pomoc běžná, sami ji dostaneme, kdykoli

budeme potřebovat. Když něčí laskavost předáme dál, pomáháme takový svět vybudovat. Před dvěma roky jsem v Turecku přespával u cizích rodin prakticky každý den a objevil ještě jeden způsob vyjádření vděku, v němž nakonec figurují i peníze. Stačí je poslat na účet humanitární organizace, která na daném místě působí. Osobně to považuji za velmi elegantní řešení. A tak jsem se rozhodl, že to úplně stejně udělám i s Nepálem.

Před polednem jsem přišel k řece, kde mě vyprahlý Nepál doslova pohltil. Stačil neopatrný krok a okamžitě mě obklopilo mračno jemného prachu. U šálku čaje jsem proto odhodil jednu z mnoha drobných marnotratností ve své výbavě – vosk na vlasy. Díky prachu a potu si stačí kdykoli během dne opatrně vjet rukou do bodlin a nahnout je na požadovanou stranu. „Chystáš se do hor?“ zeptal se mě mladý svalnatý muž, který seděl u vedlejšího stolu. Představil se jako turistický průvodce. „Jasně,“ odvětil jsem. „Tak to jsi tady sakra blbě,“ pronesl nevybíravou angličtinou. Víc slovíček než ve škole pravděpodobně pochytil od výprav z celého světa. Ani Britům v pěti tisících metrech nad mořem na angličtinu viktoriánské doby nezbývá dech. Marně jsem se průvodci snažil vysvětlit, že právě turisty nedotčený střed Nepálu mě zajímá a chci o něm napsat knihu. „Tady ale opravdu nic není, jeď do hor,“ opakoval zarputile. Na protest jsem se rozhlédl kolem a hledal věc, kterou bych mohl označit za zajímavou. Přiznávám, chvíli mi to trvalo. „Koukni třeba támhle na ty jaky,“ řekl jsem a ukázal na vzdálené stádo u řeky, „jaky vidím poprvé v životě.“ Muž se zasmál. „To jsou buvoli. Jaci žijí jenom v horách,“ odvětil. „No dobře, co bys dělal na mém místě ty?“ zeptal jsem se odevzdaně. „Jel bych do hor a nepsal o těch turistech,“ poradil mi bez váhání. Ta myšlenka mě pobavila. Mohl bych takhle psát o jakékoli zemi. „Turisté? U pyramid? Vidíte, ani jsem si nevšiml.“ Průvodce mi nakonec přece jen byl užitečný. Ujistil mě totiž, že by mělo být bezpečné spát venku. „Jen si dej pozor na hady,“

GEOGRAFICKÉ OKÉNKO

Autoři většiny filmů, knih, kalendářů, pohlednic, suvenýrů a fotografií z prostředí Nepálu nám zamlčují jednu věc – Nepál nejsou jen vysoké hory. Vysoké hory dokonce netvoří ani většinu rozlohy země. Na jihu se totiž rozkládají rozsáhlé nížiny, ve středozemí pak nízké hory do 3 000 metrů a velmi úrodná údolí řek. Šerpy, horolezce a smrt ve vysokých horách můžete nalézt jen na severu země.

dodal. Jakým konkrétním způsobem si mám dávat pozor na zvířata, která v noci v naprosté tichosti vylézají ze země, už mi ale bohužel neozřejmil.

V mnoha vesnicích u řeky zemětřesení zničilo víc než polovinu budov, dodnes se tak pilně staví. Nepálci navzdory své klidné povaze pracují ve velmi svižném tempu. Zdá se, že nadcházející období dešťů a vysoká nezaměstnanost jsou lepší motivací než termíny evropských dotací. „Na tvé místo čekají desítky lidí" v tomto případě není jen frází. U každé stavby opravdu posedává několik zvědavých vesničanů, kteří by dělníka mohli zastoupit. V úplně všech vesnicích zatím stojí jen školy. Nepálci totiž do svých dětí vkládají velké naděje. Kombinují přitom hned dvě evoluční strategie – potomkům věnují velkou péči a ještě jich rodí hodně. Ostatně i proto jsem z České republiky odletěl jako mladík a v Nepálu přistál jako muž středního věku. Přesně polovina Nepálců je totiž podle statistik mladší než já (medián věku 23,6 roku).

„Pojď, pojď dovnitř," ozvalo se zpoza zamřížovaného okna školy, když jsem si fotil žáky pozorně sledující výklad. Existuje mnoho důvodů, proč pochybovat o mém pozitivním výchovném vlivu, přesto jsem hozenou rukavici přijal. Sotva jsem se protáhl brankou a přišel

do maličké třídy, upřely se na mě pohledy dvaceti žáčků ve školních uniformách. Protože se v blízkosti nenacházel počítač, ke kterému bych je mohl posadit, mé pedagogické dovednosti byly v koncích. Sedl jsem si proto do první lavice a požádal souseda, ať ke mně posune svou učebnici. Kromě žáků na mě konsternovaně zíral také učitel, neschopný dalšího výkladu. „I am Zibi," prolomil jsem po chvíli všeobecné mlčení. Učitel se usmál. „Hello Zibi. Do you speak Nepali?" zeptal se mě. „No," přiznal jsem. „Tak já tě to naučím," vytvořil důmyslný oslí můstek a pokračoval ve výkladu. Převzal přitom evropské výukové metody a hodně mě zkoušel. Bohužel se definitivně ukázalo, že mě na hodině nepálštiny nachytal nejen při neznalosti látky, ale celého jazyka. Pochopil jsem, že má další přítomnost potírání negramotnosti nijak nepomůže. Nezbylo než dětem zamávat a vyklidit pole. „Musím se hodně učit," přiznal jsem kajícně učiteli, který mi podával ruku na rozloučenou.

Bylo osm večer a já seděl v potemnělé jídelně oprýskané budovy, kterou majitelé hrdě nazývají guest house. „Velmi, velmi skromné ubytování" – jak pokoj o velikosti vězeňské samotky představila dcera majitelky – by mi nikterak nevadilo. Ostatně si pokoj najímám za 70 korun. K šílenství mě ale dohánět dívčin strýc, který mě už hodinu držel v zajetí, aby mohl lámanou angličtinou vést monolog o svém životě. Přestože je podle svých slov silný jako šerpa, nikdy si nenašel práci. Vinu na tom nese široká škála lidí, mezi kterými dominují politici a jeho manželka. Během lamentování se strýc posilňoval alkoholem a cigaretami, které si s vlastním dovolením objednával na můj účet. Můj útrpný výraz sledovala opilcova patnáctiletá neteř tak dlouho, až se rozhodla zasáhnout. „Omlouvám se, je hrozně opilý," řekla a vylila strýčkovu skleničku. Muž si toho všiml až v okamžiku, kdy se chtěl znovu napít. Stín podezření z vylití rýžového vína tak padl na mě. Opilec mě chytil za ramena a začal křičet. Po chvíli úsilí jsem z jeho skřeků vyrozuměl, že mě nechce jen

poplivat. Svým výstupem se mě snažil přesvědčit, ať si ho najmu jako průvodce na svou cestu. Po pravdě bych si podobný zjev najal jedině jako člena psího spřežení a pod záminkou hladu ho zastřelil ještě před otevřením první konzervy. Strýce naštěstí jeho cestovatelská touha po chvíli opustila a zpod stolu vytáhl igelitovou tašku plnou náramků. Byly tak nevkusné, že by dokázaly jakoukoli šperkovnici přeměnit na Pandořinu skříňku. „Tvoje žena, tvoje matka, koupit, velmi krásné," opakoval muž, zatímco se neúspěšně snažil udržet na nohou. „Moje matka mrtvá, moje manželka mrtvá," odvětil jsem. Tento argument zafungoval překvapivě dobře. Využil jsem chvíle mlčení a otevřel knihu Deus caritas est, kterou mi na cestu věnoval můj křesťansky založený kamarád Eduard. Ostentativní nezájem opilce konečně urazil natolik, že se zvedl a vypadl na ulici. Sloveso „vypadl" přitom myslím naprosto doslova, neboť se už na schodech zhroutil a spadl na prašnou cestu. Deo gratias!

ZJIŠŤUJI, ŽE KOPCE JSOU VYSOKÉ A CHODÍ SE V NICH ŠPATNĚ

Soukromí. Tuto myšlenku rozvíjíme už stovky let a jsme v tom čím dál lepší. Díky moderním zámkům už nemůžeme nahlížet do místnosti klíčovou dírkou, cizí rozhovory v kavárně neposloucháme, protože často vůbec neprobíhají, a pošťačky namísto čtení pohledů prodávají pojištění. Králem disciplíny pak je otec jedné mé spolužačky, který koupil vedlejší dům jen proto, aby neměl sousedy. Přes veškeré úspěchy naší civilizace ale stačilo letět pár hodin letadlem a jít pár dní pěšky, abych soukromí úplně ztratil. Mou velkou nevýhodou jsou v tomto ohledu blonďaté vlasy a modré oči. Jako zatoulaný cizinec kvůli nim vypadám všude na světě

kromě severských zemí a ruských dívčích škol. Nemůžu se tak divit tomu, že můj pěší výlet do turisty nepoznamenaných asijských vesnic budí pozornost. „Odkud jsi?“, „Kam jdeš?“, „Kde jsi dnes spal?“, „Mluvíš nepálsky?“ ozývá se ze všech stran, sotva přijdu do vesnice. A vesnice jsou v Nepálu všude. Mluvíme totiž o zemi, kde téměř třicet milionů lidí žije v rodinných domcích na území o rozloze Československa. Napadlo mě vyrobit si kartičky s nepálskými odpověďmi na nejčastější otázky. Pak mi ale došlo, že v zemi se čtyřicetiprocentní negramotností by se nejednalo o praktické řešení. Mou nejoblíbenější otázkou přitom zůstává existenciální „who are you“. Vysvětlit člověku s minimální slovní zásobou, kdo jsem, představuje opravdový lingvistický oříšek. Nejhorší na tom všem je naprosté nepochopení, kterého se mi dostává. Třeba dnes ráno u čaje s mladým, od pohledu bystrým mužem. Trpělivě mu vysvětluji, co a proč dělám. Mluvím pomalu. Používám ta nejjednodušší slovíčka. Vše zopakuji dvakrát a pracuji s příklady. Po deseti vyčerpávajících minutách si vydechnu a jsem se svým výkonem spokojen. „Chceš doprovodit na autobus?“ zeptá se mě pak Nepálec. „Ne, děkuji,“ odpovím s křečovitým úsměvem. Ale nedá se nic dělat. Jsem tady hostem a musím se chovat zdvořile.

Seděl jsem před obchodem a z dálky se ke mně blížil muž s vypracovanými bicepsy a nevkusně velkými hodinkami. Přisedl si ke mně a zahájili jsme obvyklé kolečko vzájemných pochval našich zemí. „Jo, to by se mi líbilo, být taky Čech,“ posteskl si. „Proboha proč?“ slušelo by se odvětit v pozici bohemofobního cestovatele, se kterými se v poslední době roztrhl pytel. „Sloužil jsem totiž v Afghánistánu, víš. Jako ostraha letiště,“ pokračoval muž a získal si mou upřímnou zvědavost. „Vojáci z Evropy létali domů každých šest měsíců. My jednou za tři roky. Nejsou na to peníze,“ vysvětlil mi. Američané si prý Nepálce najímají na ostrahu objektů, protože jsou ochotni trčet dlouhé měsíce v poušti za plat poslíčka s pizzou. Zda

GHURKOVÉ

Příslušníci místního etnika Ghurka už 200 let slouží v elitních jednotkách britské armády. Zatímco Ghurkové jsou u Britů vyhlášeni svou udatností, britská armáda je u Ghurků vyhlášena výší žoldu. O dvě stovky míst se tak ročně uchází přes dvacet tisíc lidí. Britové je podrobují podobnému přijímacímu testu, jaký já zažívám každý den – Ghurkové musejí běžet po úpatí Himálaje s pětadvaceti kilogramy kamení na zádech. Příkladem typického Ghurky je voják jménem Dipprasad Pun, který v roce 2011 dostal vysoké vojenské vyznamenání. V Afghánistánu totiž sám ubránil britskou základnu proti přesile třiceti tálibánských bojovníků. Přestože byl patnáct minut pod nepřetržitou palbou, vyvázl bez zranění. V okamžiku, kdy mu došla munice, musel bojovat chladnými zbraněmi – konkrétně stojanem na kulomet.

tam působí v pozici nepálských vojáků, amerických žoldáků, nebo civilních pracovníků, jsem se nedozvěděl. Muž o sobě urputně referoval jako o vojákovi. To ale neznamená, že by se přeceňoval. „A co ty naši kluci český, jsou dobří?“ zeptal jsem se ho. „Nevím, já hlídal to letiště,“ odpověděl upřímně. Na nic víc než písek a vedro prý během své služby nenarazil. To nic nemění na tom, že nepálské vojáky předchází jejich pověst.

„Samari je sice do kopce, ale maximálně dvě hodiny cesty odsud,“ říkal mi voják, když jsme se loučili. Jeho hodinky v tu chvíli lidem, světu a družicím ukazovaly půl jedenácté a vedro pomalu začínalo být zničující. Ve 13:00 jsem si lehl k potoku, protože mě právě skolil třetí infarkt. V pokročilém stadiu vyčerpání jsem nebyl schopen ani naříkat a jen odevzdaně hltal filtrovanou vodu z potoka. Kdyby se podobná situace odehrávala 4 000 metrů nad mořem, šlo

by mou krizi pochopit. Samari ale leží níž než Hrubý Jeseník a já od rána překonal převýšení sotva 700 metrů. To vše je daň za bohémský život, který jsem vedl v uplynulém roce. „Ládíku, měl bys víc spát a méně pít," opakovala mi trpělivě matka, kdykoli jsem přijel domů. Měla jsi pravdu, mami. Škoda, že už se nikdy neuvidíme. Vysoké hory totiž nemůžu přežít.

Do Samari jsem dorazil až po čtyřech hodinách, jen chvíli předtím, než vypukla ošklivá bouřka. Spolu s deseti dalšími hosty jsem se ukryl v maličkém bistru. Pil jsem limonádu a sledoval lidi pobíhající venku, kteří si na poslední chvíli hledali úkryt. Vítr lomcoval stromy tak moc, až se ozývalo praskání větví. Majitelka zabednila okna, denní světlo zmizelo a místnost ozařovala jen příliš slabá žárovka. Pak si mladá žena sedla na dřevěnou lavici a přitiskla ke svému prsu naříkajícího chlapečka. Dětský pláč vystřídalo bubnování deště do plechové střechy doprovázené ohlušujícími zvuky hromu, které k nám přicházely ze všech stran. Vypadl proud. Žárovka naposledy zalapala po světle a místnost se ponořila do tmy. Mlčky jsme seděli na nepohodlných dřevěných lavicích a čekali, až bouřka ustane. Přesně tohle je důvod opustit pohodlí našich evropských domovů. Uklidňující zvuk deště, blesky rozjasňující oblohu a radost z nalezení úkrytu. Sentimentální vzájemnost mezi lidmi, kterým příroda právě ukazuje svou sílu. Bezčasí okamžiků, kdy nezbývá než pokorně čekat. To vše úplně stejně vnímali i naši předci před miliony let. Podobné okamžiky nás proto vracejí ke kořenům lidského pokolení. Připomínají nám naše společné pramatky, které ještě žily na černém kontinentu. Někdo zapálil svíčku a já v jejím mihotavém světle sledoval tváře ostatních. Mlčeli jsme a nebylo mezi námi rozdílů.

Když bouřka skončila, v bistru se mě ujal veselý mladík Santa. „Můj strýček, guest house," říkal a ukazoval na vrcholek kopce, ke

kterému vedly dlouhé schody. Při představě, jak po nich stoupám vzhůru, mě zachvátila další vlna srdeční slabosti. Znovu jsem zalitoval toho, že mi lékař kromě širokospektrálních antibiotik a léků proti průjmu nepředepsal také nitroglycerin. „Kamaráde, nemáš něco tady ve vesnici?" nevzdával jsem se naděje. Mé přísné požadavky na přítomnost sprchy a toalety nakonec splnilo jediné ubytovací zařízení, domek s pokojem pro hosty pár set metrů od nás. Fungující zásuvka, sprcha, záchodová mísa a povlečení s Mickeym Mousem mě dojaly takřka k slzám. Poprvé jsem měl také spolubydlícího – sympatického třicátníka Nibeshe. Pracuje pro neziskovou organizaci, která se snaží zastavit migraci vesničanů za prací do měst. Prý jim „vysvětluje, že vesnice jsou také plné příležitostí". Měsíčně dostává 300 dolarů, což je na místní poměry skvělý plat. Na svou práci je velmi hrdý, i když občas nepochybně musí dostat přes hubu. Vesničané bydlí pod kusem plechu, protože o dům přišli při zemětřesení. Nemají práci, protože v kopcích nejsou továrny, hotely ani nic jiného. Svým dětem nemohou zaplatit dobrou školu, a tedy ani naději na lepší život. Pak jednoho dne na svém skútru přijede Nibesh, který mimochodem žije v Káthmándú. Překročí jejich vyhublého psa, rozhlédne se a řekne: „Bohové, není tady na vesnici krásně? Ten čerstvý vzduch. Jen blázen by se stěhoval za prací." Jako motivační kouč ale Nibesh funguje výborně. „Víš, lidé mají pocit, že se mají špatně, protože nemají peníze. Ale oni si toho spoustu vypěstují, to ve městě nejde. A většina vesničanů má mobil, televizi a občas i skútr," líčil mi zapáleně. Nakonec jsme se přece jen shodli na tom, že existují i země, kde je lepší živobytí než v Nepálu. Pro mnoho nepálských rodin je prý ostatně nejdůležitější příjem od příbuzných ze zahraničí. Právě díky nim tu má tolik lidí chytré telefony s internetem – je to nejlevnější způsob, jak zůstat v kontaktu.

JSEM PŘÍLIŠ TLUSTÝ

Tlustoprd, který vyrazí do nejvýše položené země na světě, zní jako legrační představa – ovšem jen dokud tím tlustoprdem nejste vy sami. Včera jsem urazil historické minimum svých poutí, pouhých 15 kilometrů. Hlouběji už jde klesnout snad jen v případě, že bych se vracel zpátky. Něco už jsem zhubl, ale opasek stále zůstává na dně krosny. K užitku by mi zatím mohl být jen v případě, že bych se na něm chtěl oběsit před zrcadlem nebo mě jím šerpa poháněl do kopce. Od šampionské váhy mě sice dělí jen deset kilo, je k nim ale třeba připočíst patnáct dalších, která nesu na zádech. Pro klouby je to příliš a cítím, že bych potřeboval zhubnout. Pokud přestanu pít deset slazených limonád denně, neměl by to být velký problém. V Nepálu totiž není jídlo. Skutečně – nepálským národním pokrmem je rýže se zeleninou a čočkovou polévkou. Zeleninou se přitom rozumí třeba půlka brambory nakrájená na tenké nudličky a množství polévky odpovídá standardu luxusní restaurace. Tento lahodný pokrm, který nazývají dal bhat, si Nepálci obvykle dopřávají k obědu i večeři, jen u snídaně ho občas zrazují rýžovou kaší. Přesný původ názvu neznám. Mohli se na něm ale podílet čeští cestovatelé, kterým se pokrm přejedl natolik, až se báli si ho objednat

OBCHOD

Malé obchody se základním zbožím se nacházejí v rodinných domcích a jsou spojeny s domácností. Ženy tak mohou obstarat potřebné domácí práce a ještě přispět do rodinného rozpočtu. I v té nejmenší vesnici bývá obchodů hned několik. Konkurence tím nabyla nebývalých rozměrů – řada lidí vůbec nakupovat nechodí, protože mají obchod doma.

k večeři. Zvuková podoba nepálského „dal bát“ a českého „bál dát“ je totiž zarážející. Bistra obvykle nabízejí také smažené čínské nudle a několik předem uvařených jídel, která ale obyčejně nejsou vidět pod záplavou much. U pouličních prodavačů ve větších městech bývají k dostání ještě koblihy a ovoce. Pečivo v Nepálu neexistuje z prozaického důvodu – nemají tu trouby. Masu se v restauracích vyhýbám zcela, protože místní řezníci nepoužívají lednice, a jejich provozovny tak bývají dřív cítit než vidět. Velmi chudá je také nabídka obchodů. Regály se prohýbají, protože jsou staré, nikoli pod množstvím zboží. K dostání jsou jen základní hygienické potřeby a věci, které se musejí tepelně zpracovat. Ostatní by se bez lednice na slunci zkazilo. A tak jsem se musel rozloučit prakticky se vším, co mám rád. Včetně pařížského salátu.

PAŘÍŽSKÝ SALÁT

Stýská se mi, salátku,
od soboty do pátku.
Rohlíkem vyjedl bych celou vanu,
víčku něžně olízl zadní stranu.

Ale nejde to.

Rozloučil jsem se s Tescem,
musím se rozloučit i s tebou,
je lepší trpět steskem
nežli salmonelou.

SETKÁVÁM SE S BUDDHISTICKÝM MNICHEM

Nepálci si zvykli namísto keramiky používat plechové tácy. Jídlo totiž často bývá tak pálivé, že by mohlo rozežrat glazuru.

Ráno jsem vyrazil na cestu pln optimismu a odhodlání dojít daleko. Nijak hezké kulisy mě ale neprovázely. Oblast, kterou procházím, loňské zemětřesení zasáhlo opravdu zle. Jak jsem se dozvěděl od Nibeshe, právě v těchto místech leželo jeho epicentrum. Řada domů ve vesnicích spadla, v mnoha dosud stojících se rodiny bojí bydlet kvůli narušené statice. Lidé tak přebývají v chatrčích, které si vybudovali za pomoci humanitárních organizací. V nejvíc zasažených oblastech prakticky každý přišel o někoho blízkého nebo sám zůstal uvězněný v troskách. Devět tisíc lidí zemřelo, desetitisíce dalších se léčí z psychických a fyzických následků. Lidé o zemětřesení neradi mluví, protože pro ně představuje trauma. A já se jich raději nevyptávám. Bavíme se tak o úplně jiných, hezčích věcech.

„You are from Czech Republic," volal na mě zdaleka majitel bistra v malé vesnici. Zarazilo mě to. Nenaplňuji žádný ze stereotypů o českém turistovi a dosud jsem nepromluvil, takže můj hrdý slovanský přízvuk nemohl rozpoznat. „Jak to víš?" zeptal jsem se překvapeně. „Dlouhý příběh. Vysvětlím ti to u snídaně. Pojď." Předpokládal jsem, že se jedná o trik, jak z turisty vytáhnout nějaké peníze. To mi ale nevadilo, protože cenová hladina v Nepálu je opravdu velmi nízká. Jako spořivý člověk si uvědomuji, že čím víc utratím, tím víc ušetřím. Sedl jsem si ke stolu a sympaťák, který si říkal Harry, mi začal vyprávět o svém životě. Před několika lety se skamarádil s bohatými Francouzi, kteří ho pozvali do Evropy. Na své velké cestě po Evropě pak navštěvoval kamarády, které si udělal v době, kdy pořádal turistické výpravy na raftech. Navštívil i Slovensko, dokonce si

pamatoval jméno města Galanta. „Je to tam hezký, jen tam mají moc nízký hory," stěžoval si Harry. Představa Nepálce, který se na vrcholu Gerlachovského štítu ptá svého kamaráda, kdy už konečně vyrazí do hor, mě upřímně pobavila. Dal jsem Harrymu své číslo a pozval ho do České republiky. Mým snem totiž je podniknout výstup na Sněžku se šerpou a kyslíkovým přístrojem. Při vaření jsem Harryho přistihl, jak se snaží do mé „evropské snídaně" propašovat chilli papričku. „No, jak chceš, teď to nebude mít žádnou chuť," poznamenal uraženě, když jsem ho zarazil. Zasedl jsem k nudlím a několik lidí z vesnice se přišlo podívat, jak to vypadá, když cizinec jí. „Harry, a jak jsi věděl, odkud pocházím?" zeptal jsem se. „Včera mi volal kamarád Santa, že mají v bistru turistu. Prý jsi vypadal hrozně zničeně, tak ti chtěl zařídit odvoz. Mám skútr, ale začalo pršet," vysvětlil mi. Zdá se, že mě má pověst předchází.

Cesta horskými vesničkami mě v poledne zavedla k zamčeným vratům buddhistického chrámu. Opřel jsem se o kamennou zídku a věnoval se zírání do mapy. „Je zamčeno?" zeptal se mě o chvíli později mladý muž. Když jsem přitakal, vytáhl telefon a zavolal mnichovi, ať jde otevřít. Přiznávám, vzbudilo to ve mně jisté pochybnosti o úrovni místního duchovního života, přesto jsem se pod záminkou žádosti o vodu vetřel dovnitř. Mnich nám uvařil čaj a velmi špatnou angličtinou mě zasvěcoval do tajů své profese. V chrámu prý tráví už sedm měsíců v kuse. „Ale ne, není to nuda. Modlím se a učím," bránil se rezolutně mému podezření. Polovinu lidí v okolních vesnicích prý tvoří buddhisté a polovinu hinduisté. „A máte spolu konflikty?" zeptal jsem se v naději na trochu dobrodružství. „Ne, naše náboženství podobné. Ale křesťané v Nepálu moc špatný," vyjádřil se nevybíravě. Nepochopil jsem, zda mluví o jejich postavení ve společnosti, nebo o chování. Každopádně rozumím tomu, že buddhistům a hinduistům mohou křesťané připadat zvláštní. V kontextu usměvavých hinduistických bůžků

a spokojeného obtloustlého Buddhy může náš Kristus na kříži působit poněkud znepokojivě.

Celé naše setkání mi připadalo legrační. Na základě kýčovité představy o buddhismu jsem očekával učence, který v meditačním sedu za pomoci série podobenství nastavuje zrcadlo zkaženosti západní civilizace. Mnich namísto toho seděl na plastové židličce a nohy se mu legračně houpaly ve vzduchu. Byl totiž líný si židli sundat ze sloupce pěti dalších. „Žije v Evropě hodně buddhistů?" zeptal se mě. Jeho otázka ve mně vyvolala vzpomínku na všechny ty modlitební vlaječky zdobící balkony panelákových domů. „Ani ne. Ale máme rádi Dalajlámu a Tibet," odvětil jsem upřímně. Mnich se zasmál, stejně jako už několikrát předtím. Smál se vlastně všemu. Mým pohybům, mé angličtině, mému velkému batohu. Obzvlášť legrační mu pak připadala skutečnost, že jsem bílý. Porovnával svou snědou ruku s tou mojí a smíchy se chytal za břicho. Navzdory všeobecnému veselí mě po hodině sezení přepadla obava, že zemřu nudou ještě před dosažením nirvány. „Mohl bych vidět chrám?" zeptal jsem se mnicha. „Okay," odvětil. „Počkej chvíli, jen si sundám boty." „Okay." „Můžu tady fotit?" „Okay." Myslím, že kdybych se ho zeptal, zda uznává Alláha jako svého jediného boha a Mohameda za jeho proroka, odvětil by stejně. Mnich během pózování před objektivem pochválil můj fotoaparát. Ocenění od člověka, který nemůže chtít věci, mě upřímně potěšilo, protože ho považuji za objektivní. Pak ale přišla otázka, která mě vyloženě zarazila. „Dáš mi svůj kontakt na Facebooku?" zeptal se mnich. Myslím, že jsem narazil na velmi zvláštní klášter. Bůhví, zda se nejednalo o čínského agenta, který měl kazit představy turistů o buddhismu.

Večer jsem vtrhl do guest housu ve vesnici Gumbdini jen pár sekund předtím, než se spustila strašlivá průtrž mračen. Nepálský déšť tomu našemu není příliš podobný. Během okamžiku se může

INDICKÉ TELENOVELY

Protože má Nepál jen minimální filmovou produkci, televizi dominuje indická tvorba. Rodiny z celé země večer zasedají ke stařičkým přijímačům, aby sledovaly osudy hrdinů indických telenovel. Tvůrci se snaží stupidní děj dramatizovat epickou hudbou a rychlým střihem, nepálské elektrárny pak neočekávanými výpadky proudu. Díky nedabovaným indickým pořadům většina Nepálců rozumí hindštině.

spustit takový liják, že člověk čeká, kdy si Noe na lodi přijede vyzvednout pavouky z jeho pokoje. Já ale dešti znovu unikl a čekala mě domácí strava a noc pod střechou. „Proboha, ale já pro tebe nemám samostatný pokoj," zděsila se dcera majitelky poté, co mi její stará matka dala štípanou pusu na uvítanou. „Nejsem Američan, mohu spát na sdíleném pokoji," ubezpečil jsem ji. Děvčata mě nakonec ubytovala ve společnosti tří mladých studentů, kteří ve vesnici čekali na zítřejší maturitní zkoušku. Nepálská maturita prý trvá několik dní a odehrává se na různých místech. Jako absolventa prvního ročníku státních maturit mě tato skutečnost nijak nepřekvapila, zažil jsem něco podobného. S maturanty jsem brzy navázal přátelské vazby. „Jsi moc krásný," řekla mi bez ostychu při večeři jedna z dívek. Důvod jejího omylu byl zřejmý – zrovna totiž vypadla elektřina. „Jsem moc tlustý," opravil jsem dívku skromně. Oblíbila si mě i stará majitelka. Zalíbil jsem se jí natolik, že o mně začala referovat jako o svém synovi. To bylo příjemné jen do okamžiku, než mi o pár hodin později odmítla nalít další víno a se zdviženou rukou mě poslala spát. Zrovna totiž skončila indická telenovela, která nás provázela celým večerem.

ZÍSKÁVÁM KAMARÁDA NA CESTU

V pět hodin ráno mě probudila tradiční nepálská hudba a naskytl se mi pohled na tancujícího mladíka ve slipech. Snad se jednalo o rituální tanec předznamenávající příchod zkoušky dospělosti. „Nebo mě jenom chtěl nasrat," řekl bych teď na projekci v divadle. Když chcete rozesmát celý sál, musíte nejprve vzbudit dojem kultivovaného člověka a pak říct sprosté slovo. Lidé se smějí čemukoli, co by se nemělo. Doufám, že alespoň v případě násilné trestné činnosti zavolají policii, jistý si ale nejsem. Vzpomínám si třeba na projekci v Písku. „Někteří herci o našem publiku říkají, že se moc nesměje," varovala mě předem ředitelka divadla. Přiznávám, že některým svým vtipům se smál jediný člověk – já sám. To ovšem platilo jen do chvíle, než jsem začal škádlit osvětlovače rychlými, předem nedomluvenými přechody. Osvětlovač mě marně naháněl kuželem světla a z publika se ozývalo škodolibé chechtání. V okamžiku, kdy naše bitva skončila tím, že osvětlovač rozsvítil všechna světla v sále a odešel, už publikum řvalo smíchy. Návštěvníci se zasmějí prakticky všemu, přesto ale mají své limity. Poznal jsem to třeba v Pardubicích. Při mé projekci v klubu Žlutý pes se od baru začalo ozývat hlasité pískání, které znělo jako dopadající bomba. Dnes už vím, že začít v této situaci do mikrofonu křičet „Alláhu Akbar" nelze optikou návštěvníka posuzovat jako dobrý vtip.

V sedm hodin přede mě majitelka guest housu postavila omeletu. „Dnes je den matek a ty jsi můj syn. Musíš tu zůstat," pronesla rozhodně svým kuřáckým barytonem. Při následném smíchu se lehce přidusila hlenem. Pohled na mohutné mozolnaté ruce životem protřelé ženy mi napověděl, že mě na místě může zadržovat tak dlouho, jak sama uzná za vhodné. Naštěstí pro nás oba se ale jednalo jen o žert. „420 rupií," sečetla zpaměti cenu za ubytování, večeři, snídani, čtyři čaje a čtyři skleničky rýžového vína. Zdá se, že mi jako